

Existența cotidiană a unui „bandit”: cazul Vasile Motrescu

Theodor Bărbulescu

Liviu Țăranu

La mai bine de un deceniu de la răsturnarea comunismului, istoriografia română nu se poate mândri cu prea multe realizări în studierea și clarificarea unei epoci esențiale din istoria românilor și anume perioada regimului comunist.

Cauzele și motivele invocate în explicarea acestei nereușite sunt în parte obiective și țin de accesul limitat la arhive, de rarefierea sau chiar distrugerea unora dintre ele și de lipsa de resurse pentru un asemenea demers. Sunt însă și elemente de ordin subiectiv care împiedică un efort de clarificare – distanța în timp, destul de mică față de intervalul temporal vizat, ceea ce nu constituie un avantaj pentru detașarea absolut necesară a istoricului față de evenimentele cercetate – apoi faptul că mare parte din istoricii actuali consacrați au crescut și s-au format în timpul regimului comunist se adaugă la complexul de impedimente care subminează o abordare echidistantă a problematicii în discuție. Generația tânără, „noul val” al istoriografiei românești, eliberată de neajunsurile prezentate mai sus, întâmpină alt gen de obstacole care țin de lipsa resurselor și, totodată, a posibilităților de publicare.

În pofida acestor piedici, una din secvențele ultimei jumătăți de veac care s-au bucurat de o largă tratare, concretizată prin analize de bună calitate – Rezistența anticomunistă din anii '50 și activitatea Securității¹ împotriva a ceea ce, în epocă, erau intitulate drept „bande”² – este, astăzi, poate, cea mai bine prezentată fațetă a epocii și aceasta datorită eforturilor concertate ale vechii generații și ale celei noi din istoriografia românească.

Din această perspectivă, studiul de față își propune prezentarea unui aspect mai puțin analizat în studiile care au abordat tema Rezistenței anticomuniste, și anume existența cotidiană a unui „bandit”³, a unui membru din acele numeroase grupări care, cu credința în venirea și eliberarea de către americani a României de sub ocupația

¹ Marius Oprea, *Banalitatea răului. O istorie a Securității în documente (1949-1989)*, Iași, 2002, *passim*

² A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 36, ff. 450-455

³ Idem, fond Documentar, dosar nr. 36, ff. 425-440

sovietică, au încercat să reziste, cu arma în mână⁴, noilor autorități instalate cu susținerea și din interesul Moscovei⁵. Alimentate de chemările la luptă lansate prin intermediul unor posturi de radio occidentale precum „Europa Liberă” sau „BBC”, „bandele” anticomuniste au menținut, timp de mai bine de un deceniu, o anumită teamă în rândul conducerii comuniste, locale și centrale, care se vedea subminată în eforturile sale de a-și consolida pe deplin puterea, aceasta și datorită unui climat de incertitudine existent în rândul populației, sensibile la zvonurile vehiculate⁶ de cei care se înrolaseră în lupta împotriva noului regim⁷ și care propovăduiau o iminentă sosire a americanilor⁸ în Balcani. Această sosire s-a lăsat însă mult așteptată și, a depășit pe alocuri, posibilitățile biologice de supraviețuire ale celor din Rezistență. Capturați de Securitate, judecați în tribunale militare, condamnați (cu sentințe bazate

⁴ Asupra dimensiunilor și scopului rezistenței anticomuniste există o multitudine de opinii. Apariția unei literaturi memorialistice bogate și accesul la dosarele Securității „au înlăturat impresia generalizată că nu a existat nici o opoziție față de dominația comunistă”, conturându-se totodată și reala dimensiune a rezistenței, aceasta nefiind „larg răspândită” și fără pretenții de a răsturna regimul comunist, vezi Dennis Deletant, *Teroarea comunistă în România. Gh. Gheorghiu-Dej și statul polițienesc (1948-1965)*, Iași, 2001, pp. 176-181

⁵ Vladimir Tismăneanu, *Arheologia terorii*, ed. a II-a, București, 1998, pp. 159-162

⁶ „Autoritățile comuniste nu aveau teamă de noi, cei din munți, afirma în 1991 Gavril Vatamaniuc fostul conducător al unui grup anticomunist din Bucovina, cât de starea de spirit a populației din regiune. Securitatea vedea în grupurile de partizani nucleele în jurul cărora s-ar fi putut strânge toți asupriții din sate. Cum războiul rece atinsese punctul culminant, ura împotriva comunismului crescuse în aceeași măsură cu presiunea autorităților comuniste asupra poporului. Securitatea era la curent cu tot ceea ce se petrecea în rândul populației și se temea, pe bună dreptate deoarece dacă operațiunile împotriva acelor mici grupuri de partizani au durat ani de zile până când au fost anihilate, ce s-ar fi întâmplat dacă toată această masă de nemulțumiți ar fi luat calea codrului, îngroșând rândurile celor din munți? Arme se găseau din belșug și înarmarea nu ar fi fost o problemă. Trebuia însă, să se aștepte momentul potrivit” (Adrian Brișcă, *O zi din viața unui partizan. VI*, în „Arhivele Totalitarismului”, (A.T.), nr. 3/1995, p. 96)

⁷ Prin manifeste și discuții cu grupuri de țărani și muncitori forestieri componenții grupurilor armate reușeau să-i convingă pe oameni asupra ideilor lor și asupra finalității rezistenței în fața noilor autorități. Dealtfel, Vasile Motrescu și Gavril Vatamaniuc au fost într-o mare măsură „purtătorii de cuvânt ai țăranilor bucovineni față de conducerea superioară de partid și de stat” (Adrian Brișcă, Radu Ciuceanu, *Rezistența armată din Bucovina. 1944-1950*, vol. I, București, 1998, p. 62)

⁸ Opoziția față de regim se manifesta latent însă la dimensiuni semnificative, mii de țărani, având arme ascunse în păduri, așteptau din munți semnalul pentru pornirea generală a unei adevărate mișcări de partizani. Acest semnal mult așteptat era cel care anunța venirea americanilor (*Ibidem*, pp. 61-62)

pe „unanimitate de voturi”)⁹ la moarte sau la ani grei de închisoare și la confiscarea tuturor bunurilor, membrii „bandelor” nu au putut accepta că americanii i-au uitat pe români¹⁰ sub mantaua sovietelor și nici că ei sau urmașii lor nu vor fi salvați de marea putere de la apus.

Puține sunt mărturiile care ne oferă o perspectivă asupra vieții de zi cu zi a unui membru al Rezistenței, existență care nu a fost una nici fericită și nici lipsită de griji. Memoriile unor supraviețuitori publicate după 1990¹¹ oferă anumite informații despre universul cotidian al grupărilor din munți, percepțiile fiind însă rarefiate de trecerea timpului și de distanțarea mentală de evenimente.

Cu caracter de unicat¹² datorită condițiilor în care a fost scris, a momentelor zugrăvite, dar mai ales a faptului că evenimentele sunt descrise de unul din ultimii membri ai Rezistenței (prins și încarcerat de către Securitate și, apoi, pedepsit cu moartea de justiția comunistă), jurnalul lui Vasile Motrescu, de fapt fragmentele de jurnal care se regăsesc în dosarul de la Securitate – pentru că nu avem nici o garanție că ele au fost capturate și păstrate în întregime – oferă una din perspectivele cele mai reale și dureroase, totodată, a vieții de anticomunist.

Născut la 11 octombrie 1920 în comuna Vicovu de Jos, județul Suceava, într-o familie de țărani simpli, Vasile Motrescu a absolvit 6 clase primare și, până la începutul celui de-al doilea război mondial, s-a îndeletnicit cu agricultura. Finalul războiului avea să-i aducă în pofida așteptărilor o existență deosebit de zbuciumată.

⁹ Spre exemplu procesul grupului „Șuşman Gheorghe” s-a judecat în primăvara anului 1958 la Tribunalul Militar al Regiunii a III-a Militare Cluj. Grupul a fost împărțit în patru loturi, cu un total de 66 de inculpați; prin sentințele nr.463/12 aprilie 1958, 464/12 aprilie 1958, 465/12 aprilie 1958 și 561/30 aprilie 1958 au fost pronunțate „cu unanimitate de voturi” condamnări grele, de la muncă silnică și pedeapsa cu moartea la 3 ani temniță grea. (A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 31, vol. 21, ff. 1-5)

¹⁰ Gavril Vatamaniuc declara în 1994 că „Eram [„bandiții”] conștienți că forțele noastre erau prea slabe pentru a putea răsturna regimul instaurat de sovietici. Era o disproporție uriașă de forțe în defavoarea noastră. Scopul nostru era de a întreține vie flacăra speranței în rândurile maselor de țărani exploatați și batjocoriți de comuniști, speranța în izbăvirea României prin venirea americanilor pe care-i așteptam ca eliberatori. Declanșarea războiului între americani și sovietici era momentul potrivit pentru a trece cu adevărat la acțiune” (vezi Adrian Brișcă, *O zi din viața unui partizan. VI*, în A.T., nr. 3/1995, p. 94)

¹¹ Ion Gavrilă Ogoranu, *Brazii se frâng, dar nu se îndoiesc*, Timișoara, 1995, *passim*

¹² După cunoștința noastră doar Mircea Dobre din banda Pop-Achim care acționa în M-ții Țibleșului, a mai lăsat un astfel de jurnal, care se întinde pe un an (ianuarie 1952-ianuarie 1953) și care conține aspecte similare zugrăvite din timpul vieții de partizan.

Începând cu primăvara anului 1944 a intrat în componența primelor grupuri de partizani antisovietici – fosta grupare Macoveiciuc – aflate sub protecția Comandamentului româno-german din Câmpulung Moldovenesc și instruite în școala din comuna Sadova¹³. În toamna anului 1944 este nevoit datorită acestei activități să se ascundă de teama trupelor sovietice.

Revine apoi în localitatea sa de baștină unde își întemeiază o familie având și doi copii. În primăvara anului 1949 află că este urmărit de Securitate pentru acțiunile sale antisovietice din vara anului 1944 și se refugiază din nou în pădurile din zona Rădăuți.

A făcut parte apoi din grupul Constantin Cenușă, care luptase și împotriva sovieticilor; Vasile Motrescu și Constantin Cenușă au fost condamnați în contumacie de către Tribunalul Militar Iași la un total de 31 ani de închisoare datorită „activității desfășurate în spatele trupelor sovietice în primăvara anului 1944”¹⁴.

În urma promisiunilor Securității s-a predat de bunăvoie și este lăsat în libertate de către autorități în speranța că îl vor putea prinde astfel și pe Constantin Cenușă ceea ce s-a și întâmplat ulterior. Vasile Motrescu a fost utilizat ca element acoperit infiltrat în grupul condus de Ioan Gavrilă, care acționa în Munții Făgăraș, având misiunea de furniza informații referitoare la locul unde se afla această grupare și de a crea condițiile necesare capturării membrilor acesteia¹⁵. După cum

¹³ Adrian Brișcă, *Rezistența armată anticomunistă din România. 1944-1962*, în A.T., nr. 1-2/1999, pp. 42-43

¹⁴ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 36, ff. 450-455

¹⁵ Referitor la acest moment, în 1968, la aniversarea a două decenii de la înființarea Securității, a fost trimis Consiliului Securității Statului un raport semnat de locotenent colonelul Gheorghe Alexandru despre acțiunea de prindere a celor doi „bandiți” Vasile Motrescu și Gavril Vatamaniuc, întreprinsă de maiorul Munteanu Constantin: „Motrescu Vasile originar din comuna Vicovu de Jos, după ce a trădat misiunea încredințată în prinderea bandei Gavrilă din Făgăraș, care a avut ca urmare împușcarea unor informatori infiltrați în această bandă, a devenit fugar, polarizând în jurul lui alte trei elemente: Vatamaniuc Gavril și frații Chiraș (Ion și Gheorghe) originari din comuna Sucevița, care își desfășurau activitatea în zona muntoasă a comunelor: Sucevița, Voitinel și Vicovu de Jos. Aceștia terorizau muncitorii din pădure, în special membri de partid și efectuau periodic jafuri la stânele din zonă, creând o stare de spirit nefavorabilă” (vezi A.M.I., fond D.M.R.U., inv. nr. 7389, dosar nr. 34, ff. 89-96)

mărturisește chiar Ioan Gavrilă, Vasile Motrescu a dejucat în ultimul moment planul Securității avertizându-i pe cei în cauză de iminenta lor capturare.¹⁶

Este recuperat de către organele Securității și folosit în altă operațiune de deconspirare a unui fost membru al Rezistenței – Macoveiciuc Silvestru – în a cărui celulă de la Penitenciarul Botoșani este introdus Vasile Motrescu¹⁷. Și în acest caz se deconspiră în fața celui vizat de securiști. În urma acestor „eșecuri” este judecat și condamnat la un total de 23 de ani și șase luni pentru tâlhărie, instigare publică repetată și asociere contra liniștii publice.

În urma acestei sentințe, la 29 mai 1952, pentru a treia oară, se refugiază în pădure, având asupra sa și o armă Z.B. din timpul războiului. O lună mai târziu, se alătură lui Gavrilă Vatamaniuc (fugar din 1948) și fraților Chiraș Ioan și Gheorghe¹⁸ – aceștia din urmă împușcați ulterior, în timpul unei ciocniri cu trupele de securitate aflate pe urma lor.

Alături de ceilalți membri ai grupării din care făcea parte, Vasile Motrescu, a răspândit manifeste și a contribuit la întărirea ideii, în rândul populației din regiunea Bucovinei, că un nou război este în pregătire și că Occidentul va răsturna regimul nou instalat de către sovietici.

De asemenea, a participat alături de alte grupări din zonă, la acțiunile întreprinse contra autorităților, amenințând pe cei care se alăturau noului regim. A inițiat mai multe atacuri împotriva unor cabane ale lucrătorilor forestieri – cunoscuți ca activiști comuniști – sau a unor stâne pentru a procura provizii și diverse alte lucruri necesare existenței în munți, lăsând în aceste locuri scrisori de amenințare la adresa regimului.

Securitatea răspândește zvonul că Vasile Motrescu este agent al său, cu scopul de a distruge unitatea grupării Vatamaniuc în care era încadrat și Motrescu. Datorită persecuțiilor, familia nu-l mai poate ajuta cu alimente, iar cei mai mulți dintre consăteni refuză să o mai facă de teama represaliilor¹⁹.

¹⁶ Într-un interviu din 1991, Ion Gavrilă Ogoranu relatează: „Am fi căzut sigur [în capcană], dacă în acea grupă de falși partizani nu s-ar fi aflat un bucovinean înalt, în haine naționale, Vasile Motrescu, care ne-a salvat viața.” (vezi Adrian Brișcă, *O zi din viața unui partizan. III*, în A.T., nr. 4/1994, p. 101)

¹⁷ Adrian Brișcă, *Vasile Motrescu (1920-1958)* în *Dicționar biografic*. A.T., nr. 4/1994, pp. 217-220

¹⁸ Adrian Brișcă, *O zi din viața unui partizan. III*, în A.T., nr. 4/1994, p. 109

¹⁹ Ion Bălan, *Regimul concentraționar din România 1945-1964*, București, 2000, p. 265

În toată această perioadă, (1952-1958), Vasile Motrescu²⁰ trimite autorităților o serie de scrisori în care arată motivele pentru care s-a refugiat în munți, prezentând totodată și starea de nemulțumire existentă în rândul țăranimii din Bucovina, în fața colectivizării forțate. El cere grațierea deținuților politici și eliberarea, în special, a lui Constantin Cenușă, promițând că dacă aceste cereri vor fi îndeplinite, el va ieși din clandestinitate. Un caiet, de 38 de pagini, cu însemnările și poeziile sale, din anul 1953, este deus la Miliție²¹.

În toamna anului 1954, grupul Vatamaniuc construiește un bordei bine aprovizionat, în pădurea Bercheza de la Bâțca Corbului, în care Gavril Vatamaniuc și Vasile Motrescu își petrec cea mai mare parte din iarnă.

Descoperit fiind alături de Gavril Vatamaniuc la 18 ianuarie 1955 de soldați ai trupelor de securitate, Vasile Motrescu nu a ezitat să tragă în cei doi ostași care i-au tăiat orice posibilitate de fugă.²² Aceștia au murit la scurt timp și figurează și astăzi ca eroi pe placa comemorativă de la Muzeul Jandarmeriei Române.

În bordeiul părăsit de către partizani s-au găsit, alături de alimente, arme sau muniție și două caiete cu însemnări, precum și un petic de hârtie cu un text intitulat „Către călăii Neamului Românesc”, semnat „partizan V. Motrescu”.

După acest moment, Vasile Motrescu s-a despărțit de restul grupării, preferând să acționeze singur și să fie astfel mai greu de depistat și capturat de către Securitate. Între 1955-1958 se ascunde prin pădurile Bucovinei sau pe la unii dintre consătenii săi, precum Calancea Gheorghe sau Marciuc Vasile care l-au găzduit și i-au furnizat alimentele necesare.

²⁰ „Vasile Motrescu era un excelent cunoscător a istoriei României, aprecia, în 1994, Gavril Vatamaniuc, și deseori ne oferea adevărate prelegeri pe care le ascultam cu deosebit interes” (vezi Adrian Brișcă, *O zi din viața unui partizan*. VI, în A.T., nr. 3/1995, p. 103)

²¹ Caietul conținea scrisoarea lui Vasile Motrescu adresată D.G.S.S. intitulată „În cinstea zilei de 23 August aștept libertatea”, urmată de 14 poezii compuse de el în timpul cât a fost partizan: „Ascultați versurile mele”, „Răzeșii”, „Frați români”, „Dezleagă-te, române!”, „Robie”, „Strânge-l pe țăran!”, „Pentru libertate”, „Soarta vieții”, „Haiducii”, „Oda Bucovinei”, „Moartea”, „Traiul meu”, „Primăvara”, „Codrule drag”. (vezi Adrian Brișcă, *O zi din viața unui partizan*. VI, în A.T., nr. 3/1995, p. 102)

²² „Motrescu, având o pușcă Z.B., a împușcat mortal pe soldații Ion Popescu și Gheorghe Dumitrache, iar Vatamaniuc, cu un automat Daimler-Puch, pe soldatul Mihai Vălimăreanu și câinele de vânatoare Afumatu [...]” (vezi Ion Bălan, *op. cit.*, p. 265)

La 30 ianuarie 1956 este condamnat pentru a treia oară – la moarte prin împușcare pentru „crima de acte de teroare” – fiind considerat de Securitate drept șef al grupării Vatamaniuc. În perioada cât a fost fugar (1944-1958) s-au pronunțat trei sentințe de condamnare a sa: pentru tâlhărie, agitație publică și port ilegal de armament.

Trădat de către Toader Șfichi a lui Ilie a Mățului, la mijlocul lunii ianuarie 1958 este arestat de către organele Securității, într-una din nopțile în care se ascundea la una din gazdele sale din anii 1955-1958: Gavril și Valeria Șfichi din Gălănești²³. Aceste gazde, pe lângă faptul că i-au oferit adăpost, i-au furnizat și hârtie sau rechizite de scris necesare pentru redactarea propriului jurnal. Este internat la Penitenciarul Botoșani, este anchetat, dar nu mai este judecat fiind considerată valabilă sentința din 1956 prin care era condamnat la moarte. I se respinge recursul și cererea de grațiere. Execuția a avut loc la Botoșani la 29 iulie 1958, orele 21,30.

În cele ce urmează, vom încerca să prezentăm câteva momente semnificative din viața de fugar a lui Vasile Motrescu, pentru a ilustra astfel două laturi ale existenței acestuia – și a partizanilor în genere – o zi obișnuită și momentul cu semnificație aparte (Sfintele Paști), având în vedere și deosebita credință care îi însuflețea în general pe toți cei care au luptat în Rezistență.

Primul fragment aduce în atenție lipsurile acute cu care Motrescu trebuia să se confrunte zilnic. Procurarea hranei și grija de a nu fi descoperit reprezentau aspectele principale ale traiului în munți și, nu rareori, datorită condițiilor vitrege, alimentele

²³ Valeria Șfichi relatează într-un interviu din 1994 episodul arestării: „În noaptea de 13/14 ianuarie 1958, pe la orele 10 seara, eram culcați. Câinele a început să latre insistent. Soțul meu, Gavril, a ieșit afară și a văzut curtea plină de securiști. Casa era înconjurată. Vreo 10-12 inși, în haine civile, au intrat la mine în cameră. După ce am aprins lampa, m-au întrebat:

-Vasile este aici?

-Da.

-E înarmat?

-Nu are nici un fel de armă la dânsul.

Vasile Motrescu, aflat în cămăruța alăturată, a auzit discuția, și-a dat seama ce se întâmplă și a ieșit afară.

-Unde-i arma?

-Nu am armă la mine, decât un cuțit de tăiat pâine.

I-au făcut percheziție, l-au legat cu o bucată de frânghie, cu mâinile la spate și ne-au luat pe toți trei.” (Adrian Brișcă, *O zi din viața unui partizan. III*, în A.T., nr. 4/1994, pp. 111-112)

erau insuficiente sau lipseau cu desăvârșire. Frigul, umezeala, singurătatea erau alți factori nelipsiți, în special în timpul nesfârșitelor luni de iarnă.

Marti 24 martie 1953

M-am sculat de dimineața am mâncat, am luat o bucată de măămăligă și trei cepe și am plecat cu ajutorul lui Dumnezeu după vânat căci am terminat alimentele de o bună bucată de vreme, ne chinuim mai mult cu măămăliga friptă, cir și ceapă căci zăpadă pe unele locuri trece de un metru. De la bordei de la grădina am plecat la Stâncile Sfredelului pe față căci se vedea gol. Aceste rânduri le scriu chiar pe Stânca Sfredel la soare, cânta sturzul și păsări de primăvară. Astăzi am auzit sturzul întâi și chiar când scriu aceste rânduri pe stâncă un fluturaș roșu saltă jucăuș în jurul meu povestindu-mi bucuria primăverii. De la „Stâncile Sfredel” spre făgetul pârâului Pădureț e cald și frumos, adevărată zi de primăvară, când scriu aceste rânduri aud bătând un țap pe coasta Pădurețului, mă face atent că el e gata de pus în oală, cum am plecat de la stânci spre făget, am simțit cerbul, am găsit urma trecută în Ursoaia tot la Sfredel în pădure am tras un foc de armă pe la orele ... dimineața într-o pricăjită de căprioară fiindcă nu am avut vizibilitatea bună și fiind prea dorit de carne nu am lovit-o. Din Făget am trecut în Ursoaia în slag la Tcaciuc m-am pus în fața soarelui m-am dezbrăcat de cămașă și haina de blană goală și mi-am uscat rufele fiind ude, e cald, e frumos, zăpada se topește. După ce mi-am uscat rufele am plecat în Gruetul Pădurețului unde stau la soare și scriu rânduri de la orele 12 ziua, după ce mi-am uscat rufele am plecat de –a lungul pârâului Pădurețului pe coasta cu trasul în al doilea Gruet, am mai făcut vreo trei ore de pândă, urma este mult, am găsit o păsărică înghețată de frig din astă iarnă. Din Pădureț am plecat la Ursoaia, am găsit o urmă de bocanci suspectă pe calea coborâtă în vale de pe râul Ursoaiei, am plecat de unde venea urma m-am dus cu ea până la baraca Ursoaia unde lucrează feciorii lui Ifrim a Babii din Voivodeasa am făcut pândă puțin să văd ce mișcare este în baracă, m-am scoborât în marginea pârâului Ursoaia unde trage lemne Negru, am făcut pândă la marginea pârâului până ce au trecut cu lemnele la vale fără să mă arăt la ei, foarte obosit m-am dus de am dat târcoale la baracă la Negru fiindcă înghețasem de frig vărsam venin verde și mă durea grozav capul, m-am dus de la baracă fără să mă mai simtă cineva flămând, bolnav și amărât, am început să plâng și în acele momente eram bucuros să [mă] șteargă Dumnezeu de pe pământul celor

vii, de la baraca de la Negru m-am dus pe coasta Ursoaiei și fără nimic am făcut puțin foc de m-am încălzit la picioare. Pe lângă tot necazul și durere mea am mai ars și pătura. După ce m-am încălzit pe la 24 noaptea am plecat mai la deal, îmi era frică să nu se vadă focul din drum, nu puteam să stau jos căci mă duceam pe coastă la vale, puțin mai la deal mai făcui puțin foc, am tras zăpada și având lemne pe foc și obosit am adormit pe zăpadă ca căprioara fără foc până în zori de zi²⁴.

Singurătatea, dorul de casă și lipsurile cu care se confrunta Vasile Motrescu erau amplificate cu prilejul fiecărei sărbători creștine. Jurnalul său reprezintă o mărturie cutremurătoare a gândurilor ce-l frământau în preajma Sfințelor Sărbători ale Paștilor din anul 1953.

Joi 2 aprilie 1953

M-am sculat de dimineață, am făcut mâncare și rugăciunile obișnuite și am plecat de am stat în preajma urmei, m-am suit într-un fag de m-am uitat în poiana Haneagului, încă se văd pete de zăpada, încă nu s-a luat toată nici pe aici. Până la amiază am citit în Biblie²⁵ iar după amiază mi-am adunat lemne și mi-am aranjat cobilița. Timpul se menține înnourat spre seară s-a arătat puțin soare.

Seara am mai făcut un șir, am mâncat apoi m-am culcat tot fără foc²⁶.

Ca bun creștin, Vasile Motrescu, ținea post negru de vineri seara până sâmbătă la apus, timp în care nu lucra și nici nu mergea la vânatoare. De altminteri, morala creștină a constituit un factor primordial în cadrul luptei anticomuniste.²⁷

²⁴ A.C.N.S.A.S., fond Informativ, dosar nr. 2448, vol. 13, ff. 109-110

²⁵ Ieronim Macoveiciuc susținea, într-un interviu luat de Adrian Brișcă, în 1994, că „Biblia lui Vasile Motrescu era de la mine. Eu i-am dat-o în primăvara anului 1950. Eram cunoscut cu el, că eram de-o seamă și ne cunoșteam de copii. Lucram în parcela nr. 8 cantonul silvic Voievodeasa, unde corhăneam lemne de foc cu țapina. Se înnoptase bine, când a venit Vasile la coliba noastră. [...] A văzut Noul Testament și mi l-a cerut, iar în schimb mi-a dat o bucată bună de carne de cerb. [...] Peste câteva zile, i-am dat Biblia și mi-a restituit Noul Testament. Îl ținea în rucsac, înfășurat într-o năframă cusută cu flori, pe care o avea de la mama lui” (vezi Adrian Brișcă, *O zi din viața unui partizan. VI*, în A.T., nr. 3/1995, pp. 99-100)

²⁶ A.C.N.S.A.S., fond Informativ, dosar nr. 2448, vol. 13, f. 111

Vineri 3 aprilie 1953 (Vinerea Paștilor)

Amărât și plin de gânduri am petrecut și această zi de cum m-am sculat, am ieșit la soare și citesc în Biblie și mă gândesc că vine Sfintele Paști și sunt aciulea.

Paști petrecut în necaz, sunt disperat și fără nici o nădejde și eu din mila domnului, până se va îndura Dumnezeu și mă va strânge după pământul celor vii.

Stau la soare și mă gândesc la cei dragi de acasă, cum de Paști orice suflet cât de sărac și tot se bucură cel puțin de libertate și e la un loc cu toți oamenii. Numai eu stau pe Rustii [pustii] și îmi plâng păcatele singur și fără nici o mângâiere, flămând, trist, deznădăjduit, cu mintea încordată acuzând și iertând tovarășii de viață și pe toți vrăjmașii sufletului meu.

Cât necaz, câtă trudă, durere, suferință, oboseală și gânduri fără nici un rost, am întâmpinat într-acești 4 ani, de prigoană, temniță și captivitate, trupul meu istovit și mintea mea obosită. Nu există ființă de om pe fața pământului, să-și poată imagina viața mea de câine, pe care am trăit-o acești 4 ani, încă se împlinesc la 10 aprilie. Spre seară am mai dat o raită în jurul colibeii, m-am suit în Gruet că zăpada pe față s-a pleșit. În vârful Gruetului pe un fag am găsit scris numele meu, încă din 1944, toamna de când stam fugăr pe aceste meleaguri de frica rușilor și atunci am trăit greu dar nu ca acum.

Atunci eram prigonit de ruși, acum sunt de frații mei români. Da stau prigonit de frații mei trădători care și-au vândut țara și sufletele lor tracilor [dracilor] din Rusia, pe un kgr de zahăr și un litru de ulei și au adus țara în suferință, căci acum simte și pruncul din fașă că trăiește în raiul bolșevic.

Peste noapte am tăiat lemnele m-am culcat la ora 24 și m-am sculat dimineața mi-am făcut mâncare, am mâncat și cu ajutorul lui Dumnezeu am pornit spre sat. Pe la ora 9 dimineața am plecat de la colibă și mergând spre Vicov totodată am mers și cu trasa poate văd ceva, am trecut pe cărarea Cracului pe la Pietrele Scursului până la glod și tot cu cărarea pe coasta Hacingului până la Sigarie de unde m-am suit Opcioca Hacingului am trecut în Pietroasa în Parc 40 și am mers cu cărarea roată

²⁷ Gavril Vatamaniuc confirmă într-un interviu din 1993 că „Partizanii bucovineni au fost buni creștini. Toți cei pe care i-am cunoscut, au purtat în raniță Biblia și, ori de câte ori aveam prilejul, citeam și comentam capitole din Noul Testament” (vezi Adrian Brișcă, *O zi din viața unui partizan. VI*, în A.T., nr. 3/1995, p. 96)

pe fața dealului Slatinii până la Sleaga la Leon. Acolo am văzut două ciute dar la distanță și nu am putut trage în ele, am vrut să mă retrag, am vrut să mă trag mai aproape dar m-au simțit și au trecut în Gruetul Poni. De la Sleagan la Leon am venit prin Altonca Pataieta și în cot la Petrea lui Anton stau și scriu aceste rânduri uitându-mă pe țarina dezbrăcată de zăpadă, trist amărât, dau târcoale afară pe marginea satului așteptând să vină întunericul să mă duc să găsesc o bucată de pască și un ou roșu și tot noaptea să mă întorc înapoi și să mănânc cu lacrimi în văgăunile munților, acesta este paștele anului 1953 al cincilea paști petrecut în prigoană.

Timpu s-a răcit vântul rece, ora 3,30 dimineața când a înserat am pornit spre sat când a întunecat am fost la punctul IV, a venit F.2 și mi-a adus pască, făină, slănină, un urcior cu untură, zahăr, bomboane prăjituri și altele de ale mâncării și două cămăși curate și o izmană atâta bucurie am și eu la sufletul meu de Sfintele Paști, dacă am ce mânca și o cămașă curată parcă toată lumea e a mea simt și eu că sunt pe la Sfintele Paști. Numai a uitat să-mi aducă ou roșu, nu am mai avut răbdare să stau mult cu el când am văzut că mi-a umplut cu bunătați rucsacul și o traistă, mi-am luat merindele și m-am dus pe groapa Ploștei și mi-am împachetat din nou și am mâncat și eu pe săturate pască, smântână mi-a adus și miere și săpun de spălat, acestea sunt cele mai bogate din cele cinci Paști petrecute în prigoană cred că acestea sunt cele din urmă.

Am pornit pe groapa Ploștei a început să plouă și e întuneric de nu vezi nimic, mă duc plută înotând prin glod, secând băltoacele și făcând salturi prin șanțuri și gropi, nu țin seama de acestea sunt fericit că sunt sătul și am două traiste cu mâncare în spate. La G.C. m-am dus de am băut apă și i-am făcut un semn pe fereastră, dormea creștinul așa că nu l-am mai sculat. De la el m-am dus la bordei la Ciuntu la Slatina să stau de ploaie cu creștinul acolo și m-am ferit să nu fac zgomot și am plecat mai departe spre Stânișoara mai poposind din loc în loc și clipocind pe sub copaci atâta era de întuneric că m-a trezit lângă Cosoia din Pietroiu lângă gardul grădinii încet m-am retras să nu fac zgomot să nu mă simtă câinii. Foarte greu am ieșit de la deal de Onari în drum și am luat-o pe drum cu popasuri, la Găvan am stat o oră și m-am odihnit, am făcut foc și iarăși am mâncat căci se apropie de zi. S-a făcut ziuă am ajuns în Stânișoara. Aceasta este noaptea Învierii a Domnului nostru Isus Hristos – Paștele anului 1953.

Toată noaptea m-a plouat și am făcut salturi prin glod, sărituri și gropi. Dar totuși mă simt fericit când mă gândesc la cei de prin temnițe căci mulți ar dori să aibă fericirea aceasta cu toate căci eu nu o doresc nici vrăjmașilor mei²⁸.

Duminică 5 aprilie 1953 (Sfintele Paști)

Din Stânișoara mi-am continuat drumul pe Obcina Hacigului până la Arșița m-am coborât în vale la colibă cu toate că ploua și sunt obosit și nu mă lasă inima să mă duc și totodată nici nu e lucru curat cu cobilița de la A.H. căci când am trecut pe lângă ea, mi-a venit miros de tutun și astăzi în ziua de Paști și chiar în zori de zi și pe vreme așa de grea, e imposibil să nu fie cineva în pădure. Lucru hotărât că este post fix în preajma colibei, așteaptă să mă duc pe la ea, să-mi dea Hristos a înviat Securitatea.

Bănuiesc că ori a dat cineva de colibiță astă iarnă căci am făcut multă urmă pe zăpadă și tot în trecere am dat pe la colibă de am făcut foc și am stat câte o zi două. Să păzească până or înnebuni până la anul pe la Paști tot în coliba de la Arșița Hacıumului să stea. M-am coborât pe la Preluca Grofului în cracii prislofului, e zăpadă mare și nu e nici o urmă așa că trebuie să ocolesc prin Scoru din Cracii Prislofului m-am suit în cărarea Grofului și merg pe cărare. A început să ningă îi dau zor, am trecut iarăși pârâului Prislofului pe unde am trecut și ieri. La ora 9 dimineața am ajuns cu Paștele la coliba Gruetul stâncii. Cum am ajuns am făcut foc și am mâncat și m-am culcat iar și am adormit până dimineața. Peste noapte am visat că m-a luat miliția într-o mașină, dar am scăpat și că soția mea mi-a ieșit înaintea și mi-a spus că e bolnavă tare²⁹.

Rezistența anticomunistă din România a apărut ca urmare a nemulțumirii generalizate, existente în rândul populației, față de puterea impusă cu ajutorul tancurilor sovietice. Aceasta s-a manifestat pe multiple planuri și a cuprins toate clasele sociale, fără nici o deosebire. Rezistența armată a avut loc pe aproape întreg teritoriul țării: în Oltenia, Banat, Apuseni, Maramureș, Bucovina, Neamț, Făgăraș,

²⁸ A.C.N.S.A.S., fond Informativ, dosar nr. 2448, vol. 13, ff. 111-112

²⁹ *Ibidem*, ff. 112-113

Vrancea, chiar și în Deltă sau în zonele de câmpie. Ea era constituită din câteva mii de oameni, retrași de obicei în grupuri mici în zonele greu accesibile.

În Bucovina, acțiunile de luptă ale partizanilor contra Armatei Roșii invadatoare au început în aprilie 1944, sub coordonarea Comandamentului româno-german. Acestea au constat în misiuni de patrulare, de recunoaștere, în ambuscade, diversiuni, acțiuni în spatele liniilor sovietice etc. După 23 august 1944, acțiunile s-au diminuat considerabil, o mare parte din partizani revenind la viața de dinainte de război. Începând însă cu anul următor, datorită noilor instrucțiuni venite de la centru, foștii luptători încep să fie urmăriți pentru războiul purtat împotriva Uniunii Sovietice. În această situație mulți reiau lupta, refugiindu-se în munți pentru a-și apăra viața și libertatea.

Desigur că, disproporția forțelor implicate în conflict, lipsurile de tot felul pe care trebuiau să le suporte partizanii și nu în ultimul rând acțiunile de trădare au dus în cele din urmă la anihilarea grupurilor armate, membrii acestora fiind executați sau condamnați la ani grei de închisoare. În mod individual sau constituiți în grupuri, aceștia s-au opus cu arma în mână abuzurilor, instaurării și consolidării comunismului. Între aceștia, Vladimir Macoveiciuc, Constantin Cenușă, Gavril Vatamaniuc sunt conducătorii unora din principalele nuclee de rezistență. Arestarea și executarea lui Vasile Motrescu, în 1958, reprezintă unul din ultimele episoade ale luptei armate din Bucovina.

Publicat în *Mișcarea armată de rezistență anticomunistă din România. 1944-1962*, coord. prof. univ. dr. Gheorghe Onișoru, București, Editura Kullusys, 2003, pp. 281-299